

היום נלמד בעזרת ה':

ראש השנה דף כו

(המשך מדף קודם)

למימרא דעד נעשה דיין: למדנו במשנה שאם ראו ב"ד של שלושה את חידוש הלבנה, יעמדו שניים מתוכם להעיד, ויצרפו שניים מחבריהם ליחיד, ויעידו בפניהם. הגמרא מקשה שדין זה לכאורה אינו כדעת רבי עקיבא הסובר שאדם הראוי להיות עד אינו יכול להיות דיין, ואם כן היאך היחיד שראה את הלבנה וראוי להיות עד עליה, נעשה דיין ביחד עם השניים שצירפו לו? (אמנם לכו"ע אין עד שהעיד בפועל יכול להיות דיין).

הגמרא דוחה שדווקא בדיני נפשות סובר ר"ע שאין עד נעשה דיין, כי התורה ציוותה לדיינים לחפש בזכותו של הנאשם, ודיין שראה את המעשה כבר אינו יכול למצוא לו זכות.

משנה: כל השופרות כשרים חוץ משל פרה: הראשונים מבארים ש'השופר' נקרא כן על שם השפופרת ממנה הוא עשוי. כלומר קרן השופר עשויה מעצם 'זכרות', שמקיפה אותה עצם 'נקבות' כשפופרת, ומוציאים את הזכרות ותוקעים בשפופרת. אבל קרן של פרה יש לה רק קרן של זכרות בלא שפופרת.

גמרא: שפיר קאמר רבי יוסי: הגמרא מבארת את מחלוקתם של רבי יוסי ורבנן על פי לשונות הפסוקים של שופר וקרן.

מאי 'שור פר' שור שהוא גדול כפר: שור בן יומו נקרא 'שור', ושור בן שלוש שנים נקרא 'פר'. השור שנברא בששת ימי בראשית היה גדול כמו פר, ועל זה אמר דוד המלך ותיטב תפילתי לה' מקרבן שור של בריאת העולם.

עולא אמר: טעם נוסף מדוע רבנן סוברים ששופר מקרן של פרה פסול.

אין קטיגור נעשה סניגור: ולכן שופר מקרן של פרה פסול כי הוא מזכיר את עוון חטא העגל (בנה של הפרה) כמו שהזהב מזכיר את זהב חטא העגל.

(המשך בדף הבא ↓)

והא איכא דם פרי: ביום הכיפורים נכנס הכהן הגדול ומזה מדם הפר בקודש הקודשים. הגמרא מתרצת שהדם עצמו אינו מזכיר את הפר.

והא איכא ארון וכפורת וכרובים: העשויים מזהב.

והא איכא כף ומחתה: העשויים מזהב, שבהם היה מכניס הכהן הגדול לקוד הקודשים את הקטורת והגחלים.

כיון דלזכרון כבפנים דמי: תקיעת שופר מזכירה את זכותם של עם ישראל לפני הקב"ה, ולכן סוברים רבנן שהוא נחשב כבפנים, ופסול מקרן של פרה המזכירה את חטא העגל.

והא דפרה כיון דקאי גילדי גילדי: הקרן של הפרה צומחת חלקים חלקים, בכל שנה מתווסף חלק נוסף, מכיון שניכרים גילדי הקרן נראה הדבר כאילו יש כאן כמה שופרות ולא שופר אחד, ולכן רבנן פוסלים. אבל רבי יוסי מכשיר כי סוף סוף כל החלקים מחוברים ויש כאן רק קרן אחת.

מאי משמע דהאי יובלא: במשנה למד רבי יוסי שכל השופרות נקראו קרן מהפסוק 'במשוך בקרן היובל'. 'יובל' הוא 'איל' שקרנו כשרה לשופר. הגמרא מבררת מנין אנו יודעים זאת?

גלמודה: גמולה = מובדלת זו מבעלה. **מאה דנקי** = מאה מעות.

אשר כריתי לי: כך אמר יוסף בשם יעקב אביו, שביקש להיקבר בקברו אשר קנה במערת המכפלה. (והיינו שקנה מעשיו את חלקו במערה שהיה ראוי לבכור האחים).

בטוחות: הכליות חלקות ונראות כאילו טחו אותם בטיט.

קבען פלניא: גזל אותי פלוני. לוי לא ידע מהו לשון 'קביעה'? ואמרו לו מלשון הפסוק 'היקבע אדם אלוקים.. ואמרתם במה קבענוך, המעשר והתרומה' שהיו גוזלים את המעשרות ולא נותנים אותם לכהנים והלויים.

א"ל רבא מברניש: אני הייתי שואל את אותו אדם שלוש שאלות ומתוך כך מבין מה כוונתו: איך? במה? ולמה?

אבל לוי סבר שכוונת האיש שפלוני עשה מעשה של איסור ערוה, ובזה לא היה מתאים לשאול את השאלות הללו.

קראה סירוגין: את המגילה. ולא ידעו התלמידים של רבי מה הכוונה 'סירוגין'? עד שהם שמעו מהשפחה של רבי, ששאלה את התלמידים שנכנסו קבוצות קבוצות: מדוע אתם נכנסים לסירוגין.

גברא דקא מבדר פרפחיניה: אדם המפזר ירק הנקרא 'פרפחיניה'.

סלסלה ותרוממך: הפוך וחפש במטמוניות התורה ובכך תזכה שהיא תרומם אותך.

שקולי טאטיא: קחי מטאטא וטאטאי את ביתך מהלכלוך.

'השלך על השם יהבך': יהבך = משא דאגותיך שאתה סוחר על עצמך. כמו הערבי שאמר לרבה בר בר חנה שיניח את המשא שעל כתפו על הגמל. (כלומר הרי בכל מקרה אתה רוכב על הגמל, מדוע אם כן אתה מתאמץ לסחוב את המשא על כתפך? כך אומר דוד המלך בכל מקרה הקב"ה נושא אותך בזרועותיו כביכול, אז מדוע אתה סוחר את דאגותיך על כתפך?)

משנה: שופר של ר"ה שבבית המקדש היה עשוי מקרן של יעל שצורתו פשוטה וישרה, ופיו מצופה זהב. ושתי חצוצרות כסף היו תוקעות יחד איתו משני הצדדים, אלא שתקיעת השופר היתה ארוכה יותר מהחצוצרות כי מצות היום בתקיעת שופר. אבל בתעניות על הצרות, מצות היום בחצוצרות (מטרתן לאסוף את העם), ולכן שתי חצוצרות באמצע ושני שופרות מקרן של איל שצורתם כפופה משני הצדדים, והחצוצרות היו מאריכות.

שוא היובל לר"ה: לדעת ת"ק יום הכיפורים של שנת היובל שווה לר"ה - כנלמד מגזירה שוה - לתקיעה בשופר פשוט, ולברכות התפילה שהם תשע (-כולל מלכויות זכרונות ושופרות). לדעת רבי יהודה בר"ה תוקעים בשופר כפוף וביום הכיפורים של יובל בשופר פשוט, רבי יהודה לא לומד את הגזירה שווה.

גמרא: דעת רבי לוי: בר"ה וביום הכיפורים של יובל - תוקעים בשופר כפוף, ובתעניות - בשופר פשוט. רבי לוי סובר כרבי יהודה (שבמשנה) רק לענין שופר של ראש השנה שהוא כפוף, אבל הוא חולק עליו בכך שהוא לומד מגזירה שווה גם ליובל שצריך שופר כפוף (ואילו רבי יהודה לא לומד מר"ה) ולכן הוא מצריך שופר פשוט.

במאי קמיפלגי: השופר של ראש השנה ענינו להעלות את התפילה. ולכן לדעת רבי יהודה צריך שופר כפוף, כי בתפילה צריך להוריד את הפנים לכיוון הארץ כנאמר 'והיו

עיני וליבי שם' כי השראת השכינה בארץ ישראל, (ועוד שענין השופר לעורר את עקידת יצחק הכפוף לקרבן).

ואילו לדעת ת"ק צריך שופר פשוט, משום שבתפילה הלב צריך להיות למעלה כנאמר 'נשא לבבנו אל כפיים'.

אמנם השופר של יובל עניינו לקרוא דהור לעבדים ולקרקעות. ולכן לדעת רבי יהודה הוא פשוט. ואמנם לדעת ת"ק בלאו הכי לומדים מגזירה שווה שהשופר של יובל גם כן פשוט. ובתעניות לדעת ת"ק שופר כפוף כי צריך בהם הכנעת הלב. (ודעת רבי יהודה לא נתפרשה בתעניות).

ולדעת רבי לוי בר"ה שופר כפוף כרבי יהודה, וכן ביובל מגזירה שווה.